

פתרון בחינת הבגרות בתנ"ך – יחידת הלימוד הרביעית

קיץ תשע"ה, 2015, שאלונים: 134,001107
מוגש ע"י צוות המורים של "יואל גבע"

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

פרק ראשון

הנבחנים נדרשו לענות על חמש מהשאלות 1-8 (לכל שאלה – 20 נקודות).

שאלה מספר 1

סעיף א'

רמזים לחיזוק הטענה, כי בקטע מפרק א נרמזת חתונה: (על התלמיד לציין שניים)

- מתן תכשיטים – האהוב מעניק לכלתו הטרייה תכשיטים כמתנת חתונה.
- תיאור ליל הכלולות – הכתוב מתאר את מיטת האוהבים, המקושטת בצמחיה ירוקה וטרייה, לרגל ליל חתונתם של בני הזוג.

סעיף ב'

(1) הדימויים לרעה מעולם החי: (על התלמיד לציין שניים)

- "לססתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי" – הדוד מדמה את הרעה לסוסה מסוסותיו של פרעה, אשר נחשבו לסוסות האצילות והיפות ביותר. באופן זה מחמיא הדוד לרעה על יופיה הרב ואצילותה.
- "הנך יפה עיניך יונים" – האהוב מדמה את עיני הרעה ליונה, ובכך מחמיא לה על יופייה הרב ותמימותה.

(2) הדימויים לדוד מעולם הצומח: (על התלמיד לציין דוגמה אחת מכל קטע)

- שיר השירים א: "צרור המר דודי לי בין שדי ילין" אז: "אשכל הכפר דודי לי בכרמי עין גדי" – הרעה מדמה את הדוד לצרור צמחי בושם, שכן כמו שצרור הבושם נמצא קרוב לגופה, כך היא רוצה שהדוד יהיה קרוב אליה (יקיים עימה יחסים). הרעה מחמיאה לדוד בכך שהיא כמהה למגעו.

- שיר השירים ב: "כתפוח בין עצי היער כן דודי בין הבנים בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכיי" – הרעיה מדמה את הדוד לעץ תפוח, בניגוד לשאר הבנים, שהם כמו עצי סרק. באמצעות הדימוי היא מחמיאה לאהוב ומצביעה על יתרונותיו לעומת שאר הבנים: הוא מספק לה צל, כלומר הגנה משאר הבנים, וכמו כן הנשיקות שלו או מעשה האהבה שלו נעימים לה.

שאלה מספר 2

סעיף א'

(1) החפץ הנזכר בשני הקטעים הוא – חותם.

החותם שימש כאמצעי זיהוי אישי.

(2) בשני הקטעים – החותם מסמל את רצונו של אדם אחד להיות בקרבתו של האדם האחר, אותו הוא אוהב. או לייצג אותו ולהיות הפריט המזהה שלו (בשיר השירים הרעיה רוצה להיות החותם של הדוד; ובשיר המצרי הגבר רוצה להיות בקרבתה של אהובתו)

סעיף ב'

האחות קוראת תיגר על המנהגים של החברה הפטריארכלית, בכך שהיא מצהירה על כך, שיש לה אהוב והיא מעוניינת להינשא לו: "אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום". זאת בניגוד למוסכמות הפטריארכליות, על פיהן הגברים במשפחה (אחי הרעיה) הם המחליטים מתי ולמי היא תינשא: "מה נעשה לאחותנו ביום שידבר בה".

א: האחות קוראת תיגר על המנהגים של החברה הפטריארכלית, לפיהם הקביעה האם היא מספיק מפותחת מבחינה מינית כדי להינשא היא בידי האחים: "אחות לנו קטנה ושדיים אין לה מה נעשה לאחותנו ביום שידבר בה", ואילו הנערה טוענת כי הקביעה היא בידיה, שכן היא מצהירה שהיא כבר מספיק בשלה מינית על מנת להינשא: "אני חומה ושדי כמגדלות".

שאלה מספר 3

סעיף א'

(1) בועז גורם לגואל לחזור בו מכוונתו לגאול את שדה אלימלך באופן הבא: לאחר שפלוני אלמוני מבקש לגאול את שדה אלימלך, בועז מציג בפניו את העובדה שגאולת השדה מחייבת גם את גאולתה של רות/נשיאתה לאישה: "ויאמר בעז ביום קנותך השדה מיד נעמי ומאת רות המואביה אשת המת קנית להקים שם המת על נחלתו" – עובדה זו גורמת לגואל לחזור בו מהסכמתו, ולסרב לגאול את שדה אלימלך.

(2) הדרכים שבהן ניתן תוקף חוקי לגאולה שבועז גואל (על התלמיד לציין שתיים):

- טקס רשמי - שליפת נעל – הגואל שולף את נעלו ומעביר אותה לבועז – זו דרך רשמית להעברת בעלות על קניין.

- קיומם של עדים/שופטים – בועז אומר לזקנים שהם העדים לכך שהוא קנה מהגואל את הזכות לגאול את הקרקע ולהינשא לרות.

- מיקום הטקס – העמידה בשער העיר, מקום בית המשפט, הופך את מעשהו של בועז לרשמי – קניית הזכות לגאולת רות והשדה.

סעיף ב'

(1) החוק בדברים כ"ג, 4-7 מצווה לא להינשא למואבים/ החוק אוסר על נישואין למואבים.

(2) ראיות מפסוקים 11-17 למצב העומד בסתירה להוראת החוק בדברים (על התלמיד לציין

שתיים):

- "יתן ה' את האישה הבאה אל ביתך כרחל וכלאה.." - העם והזקנים מאחלים שה' יגרום לכך שרות תהיה כמו אימהות האומה – אם ה' יגרום לכך, ורות תהיה כמו אימהות האומה, הרי שאין פסול ברות על אף היותה מואביה, בניגוד לחוק בדברים.

- "ויהי ביתך כבית פרץ אשר ילדה תמר ליהודה.. אשר יתן ה' לך מן הנערה הזאת" – העם

והזקנים מאחלים לבעז שיקים בית כמו שהקימה תמר ליהודה – ממנה יצא שבט יהודה –

השוואה זו מפארת את רות, על אף היותה מואביה, בניגוד לחוק בדברים.

- "ויתן ה' לה הריון ותלד בן" – ה' גורם לכך שרות תלד – משמע הנישואין לרות מבורכים, על אף היותה מואביה, בניגוד לחוק בדברים.

- "כי כלתך אשר אהבתך ילדתו אשר היא טובה לך משבעת בנים" – הנשים אומרות לנעמי שרות טובה יותר משבעה בנים, פיאור זה הוא על אף היותה מואביה, בניגוד לחוק בדברים.

- "ותקראנה שמו עובד הוא אבי ישי אבי דוד" – מרות יוצאת שושלת דוד, ולפיכך על אף היותה מואביה, היא מוצגת כדמות מופת, בניגוד לחוק בדברים.

שאלה מספר 4

סעיף א'

(1) בעלי החיים המוזכרים: תנים, יענים.

(2) ההשוואה של האימהות לכל אחד מבעלי החיים מדגישה את המצוקה המתוארת בקטע:

- התנים מתוארים כמניקים את גוריהן – לעומת האימהות הנתונות במצור בירושלים,

הסובלות ברעב, ואינן יכולות להניק את עולליהם הצמאים.

- היענים הידועים באכזריותם לגוזליהם – האמהות מדומות ליענים, על מנת להדגיש שכמו

שהיענים מזניחות ומתאכזרות לגוזליהן, כך האמהות תחת המצור הבבלי מתאכזרות

לילדיהן (בעל כורחן).

סעיף ב'

(1) המאורע שאירע בזמן כיבוש ירושלים, הנזכר בשני המקורות הוא לכידת צדקיהו מלך יהודה על ידי הבבלים.

מלכים ב' כ"ה: "וירדפו חיל כשדים אחר המלך וישיגו אותו בערבות ירחו" אז: ויתפשו את המלך ויעלו אתו למלך בבל".

איכה ד: "רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם".

MY.GEVA

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם
ביעילות לבגרות במתמטיקה

לפרטים
לחצו כאן!

(2) הנשר הוא עוף מהיר. דימוי הבבלים לנשר מעיד על המהירות שבה הצבא הבבלי רדף ולכד את תושבי ירושלים. לא היה להם כל סיכוי להימלט מפניהם.

שאלה מספר 5

סעיף א'

- (1) בפסוקים 1-8 מתוארת שירת העתים – במסגרתה לכל דבר יש זמן קבוע מראש- עת להיולד ועת למות, עת מלחמה ועת שלום, עת לאהוב ועת לשנוא – הכל קבוע מראש על ידי ה' – דטרמיניזם. לאור זאת, כיוון שהכל נקבע מראש על ידי ה', ולא ניתן לשנות דבר, אין כל יתרון (תועלת לטווח רחוק) בפעילות האנושית, שכן האדם אינו יכול לשנות דבר – הכל יתבצע על פי התכנית האלוהית, ובזמן שה' יקבע.
- (2) ניתן להבין את הנאמר בפסוקים 1-8 באופן אופטימי: אם לכל דבר יש את הזמן שלו, הרי שיש גם זמנים חיוביים – זמנים בהם אוהבים, צוחקים, מחבקים, רוקדים – העולם מורכב גם מדברים משמחים, ולא רק מדברים שליליים – ויש לשמוח על כך.

סעיף ב'

- ראיות התומכות בסברה שהנימה של קהלת בקטע היא אופטימית (על התלמיד לציין שתיים):
- "את הכל עשה יפה בעתו" – ה' ברא את הכל / החליט על כל הקורה בעולם בצורה יפה – יש יופי בעולם.
 - "ידעתי כי אין טוב במי טוב כי אם לשמוח ולעשות טוב בחייו" – האדם צריך לשמוח בחייו – והדבר אפשרי.
 - "וגם כל האדם שאכל ושתה וראה טוב בכל עמלו" – יש בני אדם שנהנים מהחיים ומפירות עבודתם – יש גם טוב והנאה בעולם.
 - "והאלוהים יבקש את הנרדף" – ה' דואג לחלשים / לעשוקים – ה' מציל את החלשים – שופט צדק.

שאלה מספר 6

סעיף א'

- לאור תיאור דעיכת הגוף בפסוקים 2-7 המסר העולה מפסוק 1 הוא: שיש לזכור את התקופה שהאדם צעיר ובריא ולנצל אותה עד תום, משום שאח"כ תגיע תקופת הזקנה, שהיא תקופה רעה שהאדם אינו רוצה בה - תקופה שבה הגוף מתפורר ובסיומה מתים.
- לאור תיאור דעיכת הגוף בפסוקים 2-7 המסר העולה מפסוק 8 הוא: שהחיים הם חסרי משמעות, שהרי בסופם האדם דועך לאיטו בתהליך הזקנה ובסופו של דבר מת.

סעיף ב'

- (1) על התלמיד לציין שתיים מהראיות הבאות:
- "ויתר שהיה קהלת חכם..." – בניגוד לכל המגילה בה קהלת מדבר על עצמו בגוף ראשון, בפסוקים 9-14 מדובר על קהלת בגוף שלישי (יתקבל כל ציטוט מתאים).
 - "סוף דבר.. את האלהים ירא ואת מצוותיו שמור... כי את כל מעשה האלהים יבא במשפט" – בעוד שבמגילה טוען קהלת כי הכל קבוע מראש, וכי אלוהים אינו שופט בצדק. פסוקים אלה סותרים את השקפתו של קהלת, ומניחים כי לאדם יש חופש בחירה וכי ה' עושה משפט.
 - "הזהר עשות ספרים הרבה..." – יש אזהרה מפני כתיבה ולימוד יתר כפי שעשה קהלת.
 - "בקש קהלת למצא דברי חפץ..." – ישנו בפסוק שימוש בנימה אפולוגטית בשם קהלת, אשר ניסה לכתוב דברים בעלי ערך אך נכשל.
- (2) פסוק 9 מאשש את הטענה: בפסוק זה קהלת ממליץ לאדם למצות את תקופת הנעורים עד תום ולפרוק כל עול, לעשות ככל העולה על רוחו. מכאן, שלא יתכן שקהלת יאמר שמהות האדם היא לקיים את חוקי ה'.
- אז: פסוק 9 מפריך את הטענה: גם בפסוק 9 וגם בפסוק 14 טוען קהלת שאלוהים שופט את האדם על כל מעשיו, ומכאן שקהלת כתב גם את פסוקים 9-14.

שאלה מספר 7

סעיף א'

ההשוואה בין אחשוורוש לפרעה מעמידה את אחשוורוש באור מגוחך באופן הבא: אחשוורוש ממנה פקידים בכל מדינות מלכותו כדי לחפש לו כלה בתולה ויפה, בעוד שפרעה ממנה פקידים בכל ארצו כדי לתת מענה למצוקת הרעב העתידה לבוא על מצרים. אחשוורוש מפעיל את אנשיו כדי לתת מענה לצרכיו האישיים, בעוד שפרעה דואג לצורכי ממלכתו. אז: אחשוורוש מקבץ את כל הנשים היפות והבתולות שברחבי הממלכה, ואילו פרעה מקבץ את כל המזון שבמצרים, כדי שיהיה למצרים מזון להתקיים ממנו בשנות הרעב. אחשוורוש מוצג באור מגוחך, משום שהוא עסוק בעניינים אישיים ושוליים, ואילו פרעה עסוק בענייני ממלכתו ועמו.

סעיף ב'

- (1) מטרת הכנות אלה היא לייפות את הנערות, כדי שתגענה לפני המלך במיטבן.
- אז: מטרת הכנות אלה היא להביא כל אחת מהנשים לדרגת היופי הגבוהה ביותר, כדי שהמלך יבחר בה.
- (2) מפס' אלה ניתן ללמוד על צניעותה של אסתר: "ובהגיע תור אסתר... לא בקשה דבר".
- אז: אסתר סומכת על הגי סריס המלך, שיספק לה את כל צורכה: "כי את אשר יאמר הגי סריס המלך שמר הנשים"
- אז: סומכת על יופייה הטבעי: "ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל ראה".

שאלה מספר 8

סעיף א'

(1) ההיעדרות של אלוהים באה לידי ביטוי בפסוקים 1-8 באופן הבא:

(על התלמיד להביא ולהסביר ראייה אחת)

- "ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק ויעקב זעקה גדולה ומרה" – עם היוודע גזירת המן, מרדכי נוקט במנהגי אבלות וזועק, אך לא מתואר כי זעקתו מופנית לה'.
 - "ובכל מדינה ומדינה... מגיע אבל גדול ליהודים וצום ובכי ומספד שק ואפר יצע לרבים" – עם הפצת הצו של המן, המורה על השמדת העם היהודי, היהודים ברחבי הממלכה הפרסית נוקטים במנהגי אבלות, צמים ובוכים, אך לא מתואר כי הם פונים לה'.
 - "ולצוות עליה לבוא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה" – מרדכי מצווה על אסתר לפנות לאחשוורוש ולהתחנן בפניו על חיי העם היהודי, ולא מורה לה לפנות לה'.
- (2) מרדכי אומר לאסתר, שאם היא לא תיגש לאחשוורוש היהודים ינצלו ממקור אחר, ואילו היא ובית אביה ימותו. כלומר, במילים 'מקום אחר' מרדכי רומז לכך שה' יציל את העם ממוות.
- אז:** מרדכי אומר לאסתר שהגעתה למלכות הייתה מכוונת מראש. ה' גרם לכך שאסתר תתפוס את מקומה של ושתי כמלכה, על מנת שתוכל להגיע מעמד בו היא תוכל להציל את עמה.

סעיף ב'

פעולתו של ה' מאחורי הקלעים באה לידי ביטוי בצירופי המקרים שבפסוקים אלה: (על התלמיד לציין ולבסס טענה אחת)

ה' אמנם לא נזכר מפורשות בקטע זה, אך האירועים המתוארים מחזקים את ההשערה שהוא פועל מאחורי הקלעים:

- "בלילה ההוא נדדה שנת המלך ויאמר להביא את ספר הזכרונות... – בדיוק בלילה לפני היום שבו המן רוצה לתלות את מרדכי, שנתו של המלך נודדת, והוא מבקש שיקריאו לפניו מספרי ההיסטוריה – ניתן לתלות זאת בה'.
- "וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי על בגתנא ותרש... – מכל קורות ההיסטוריה הפרסית, ספר ההיסטוריה נפתח דווקא בסיפור על מרדכי שהציל את המלך – ניתן לתלות זאת בה'.
- "ויאמר המלך מי בחצר והמן בא לחצר... לאמר למלך לתלות את מרדכי" – בדיוק ברגע שהמלך מחפש אדם שיסייע לו לגמול למרדכי, דווקא המן מגיע בכוונה לתלות את מרדכי על העץ – ניתן לתלות זאת בה'.

